

Norsk kvinnenesakslitteratur & litt böhemitid

Antikvariat
Bryggen
Katalog 125

Kjære bokvenn.

Denne gang presenteres en del objekter fra 1880-årene, tilknyttet kvinnebevegelsen og bôhemtiden. Her foreligger en rekke uvanlige pamfletter og brosjyrer, som i dag er vanskelig å komme over. I likhet med andre småtrykk og leilighetstrykk, så er dette såkalt "ephemera". Dette var trykksaker som var ment å lese for å følge med i tiden, og som ofte ble gitt videre, brettet og lagt bort, kastet osv.

Til slutt presenteres et par objekter som naturlig hører med i en slik tematisk presentasjon.

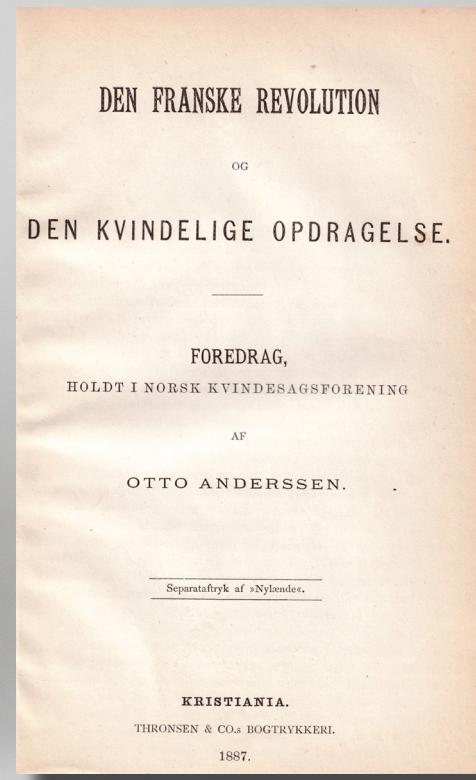
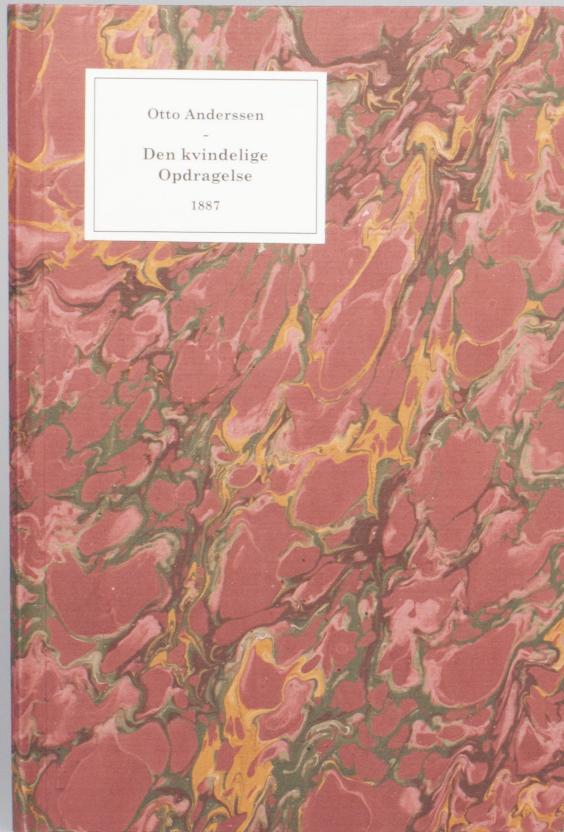
God lesning!

Bibliofil hilsen
Fredrik Delås

ANTIKVARIAT BRYGGEN
Bryggenveien 42 - Bryggen Vestre - 1747 Skjeberg - Telefon 930 22 712
E-post: post@antikvariat-bryggen.no

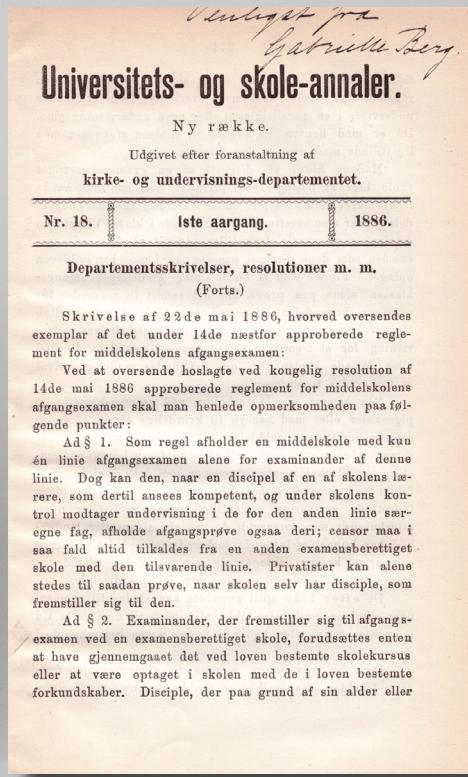
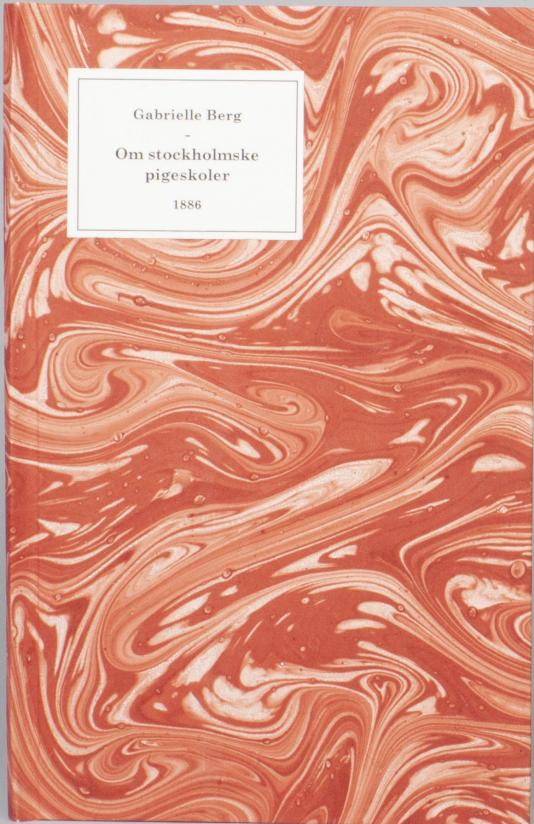
1. Otto Anderssen

Den franske revolution og den kvindelige opdragelse. Foredrag holdt i Norsk Kvindesagsforening.

Kristiania: Thronsen & CO.s Bogtrykkeri, 1887. 16 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Otto Anderssen [1851-1922], skolemann og norges første professor i pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

600,-

2. Gabrielle Berg

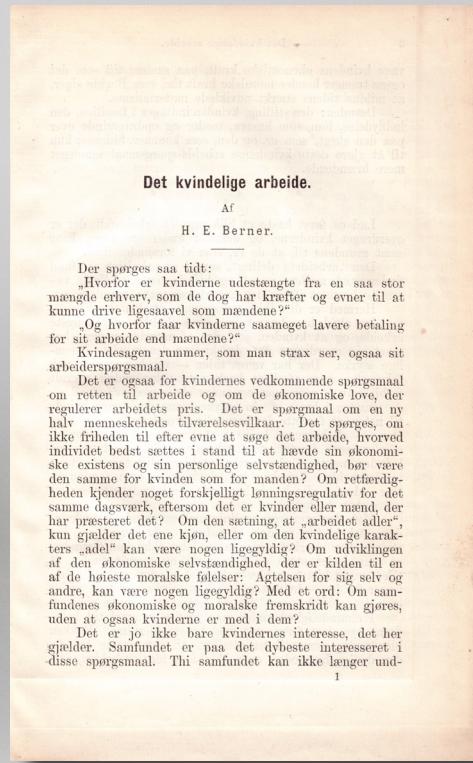
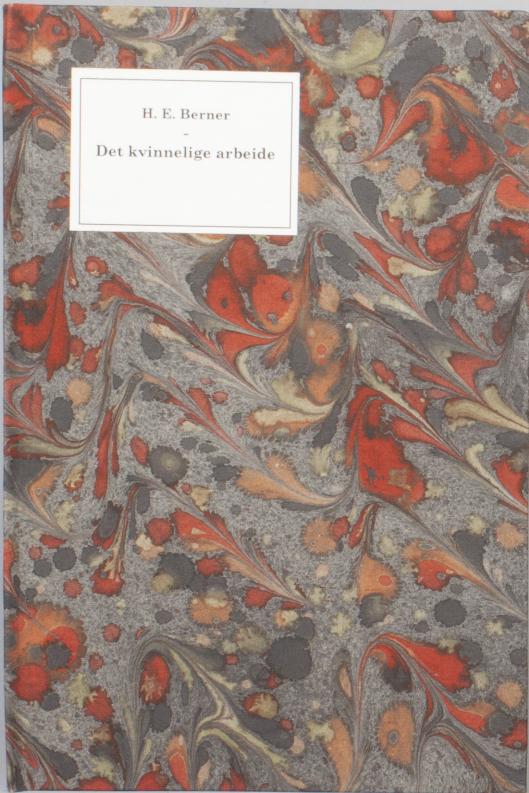
Om stockholmske pigeskoler. Indberetning fra Gabrielle Berg, lærerinde ved frk. Falsens skole, Kristiania.

Universitets- og skole-annaler. Nr. 18 + 19, 1ste aargang, 1886. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Gabrielle Berg [?-?], lærerinne ved frøken Falsens pikeskole, senere Olaf Bergs pikeskole.

HILSEN fra Gabrielle Berg i nummer 18.

600,-

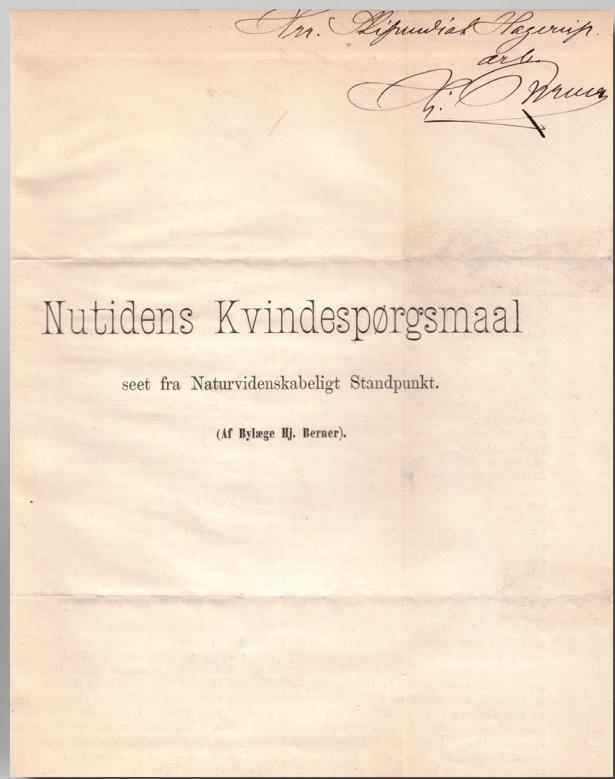
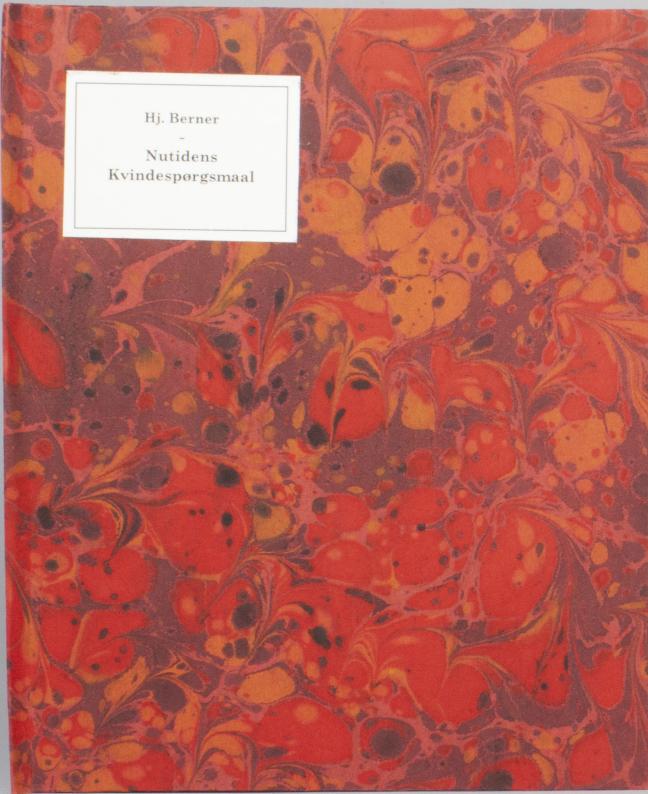
3. Hagbard Emanuel Berner

Det kvindelige arbeide.

[Tale, Kristiania, 1885.] 16 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Hagbard Emanuel Berner [1839-1920], jurist, redaktør og venstrepolitiker. Borgermester i Kristiania 1892-1912. Sammen med Gina Krog stiftet han Norsk Kvinnesaksforening, 28. juni, 1884. Han var foreningens første formann, og ble i 1909 utnevnt til æresmedlem. Han var tidlig ute og argumenterte for fellesundervisning.

600,-

4. Søren Hjalmar Normann Berner

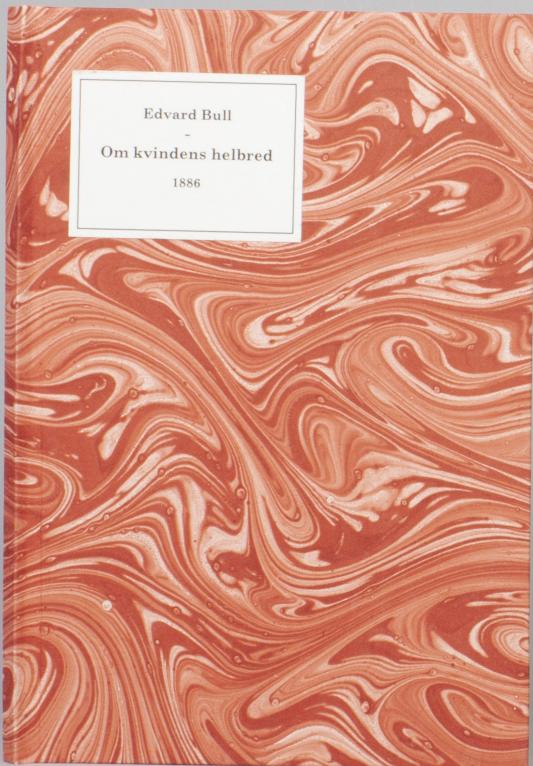
Nutidens Kvindespørgsmaal seet fra Naturvidenskabeligt Standpunkt. Af Bylæge Hj. Berner.

[Kristiania, ca. 1887.] 4 sider. Stor 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Søren Hjalmar Normann Berner [1850-1923], lege og fetter av foregående Hagbard Emanuel Berner. Bylege i Kristiania fra 1880, fra 1887 sekretær ved Sundhedskommissionen og fra 1890 Sundhedsinpektør i Kristiania.

DEDIKASJON fra Berner til Stipendiat Hagerup.

600,-

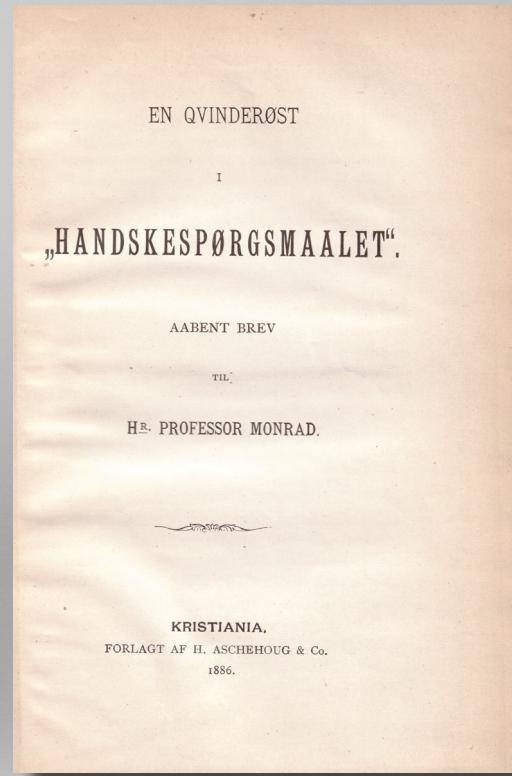
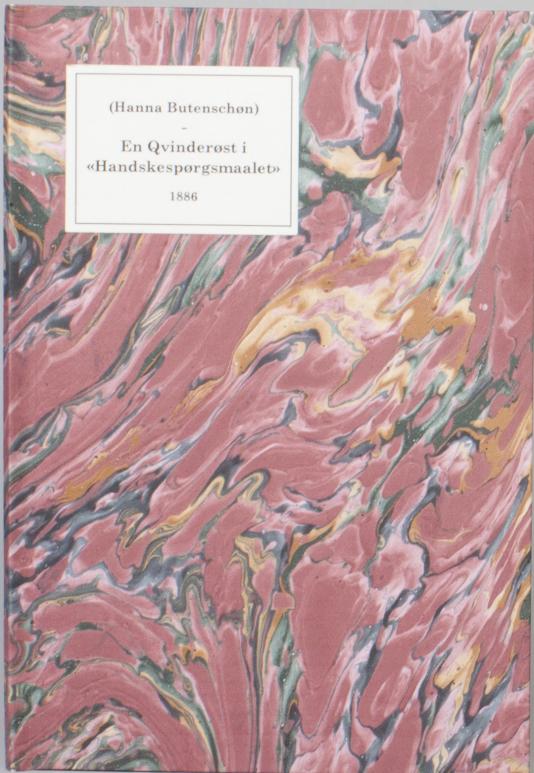
5. Edvard Bull

Om kvindens helbred. Foredrag i Norsk kvindesags-forening den 12te februar 1886.

Kristiania: Nikolai Olsens bogtrykkeri, 1886. 46 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Edvard Bull [1845 -1925], lege. Far til Francis Bull. Teaterlege ved Christiania Theater og senere ved Nationaltheatret. Opererte som «huslege» i overklassemiljøet. Lege for Jonas Lie og Bjørnstjerne Bjørnson og livlege for Henrik Ibsen under hans siste år.

600,-

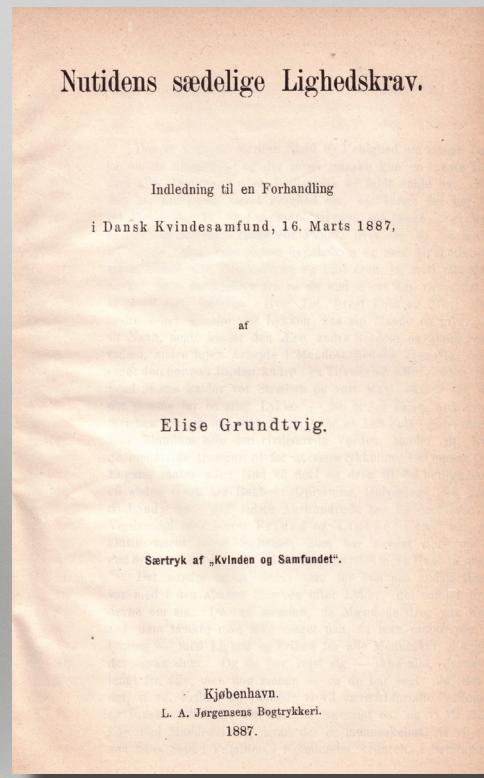
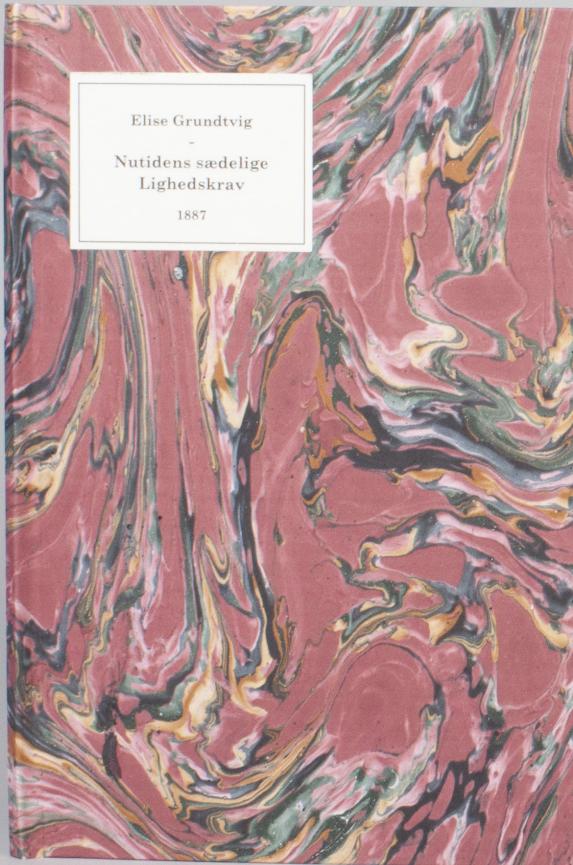
6. Hanna Butenschøn

En Qvinderøst i «Handskepørgsmaalet». Aabent brev til Hr. Professor Monrad.

Kristiania: Aschehoug, 1886. 21 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Hanna Butenschøn [1851 -1928], forfatter, skrev mange bøker under pseudonymet Helene Dickmar. Ovenstående skrift tar utgangspunkt i Bjørnstjerne Bjørnsons «En Handske», 1883, hvor grunntanken er at det stilles samme krav om førekteskapelig renhet til mannen som til kvinnen. I debatten gikk mange imot et slikt krav, og "qvinderøsten" minner om at "der altid er en kvinde med i en mands fald"

350,-

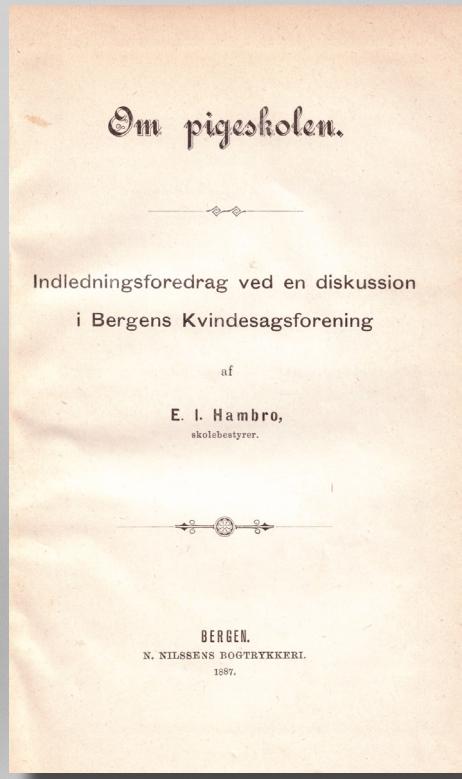
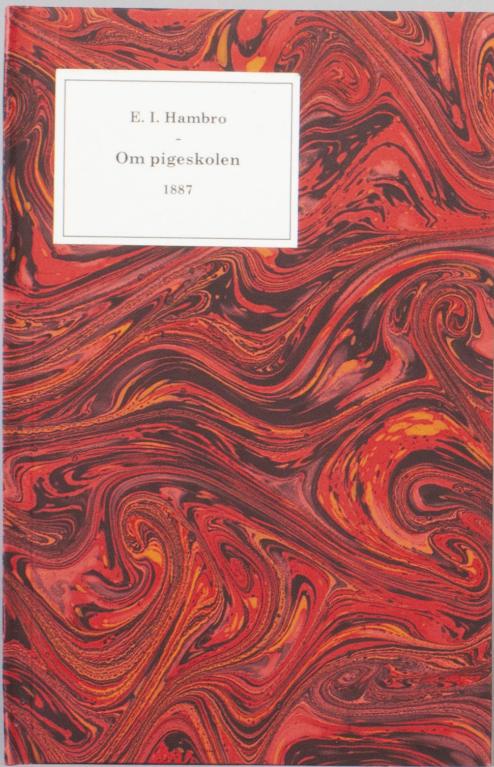
7. Elise Grundtvig

Nutidens sædelige Lighedskrav. Indledning til en Forhandling i Dansk Kvindesamfund, 16. Marts 1887.

Kjøbenhavn: L. A. Jørgensens Bogtrykkeri, 1887. 15 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Elise Grundtvig [1856-1945], en sentral personlighet innen den danske kvinnesakshistorie. Ble medlem av Dansk Kvindesamfund i 1883. «Nutidens sædelige Lighedskrav» førte til en splittelse innen kvinnesaksforeningen, da hun gikk i bresjen for førekteskapelig sølibat og monogami. Foredraget ble harselert over av Georg Brandes, noe som førte til bøteleggelse av Politikens redaktør Viggo Hørup.

600,-

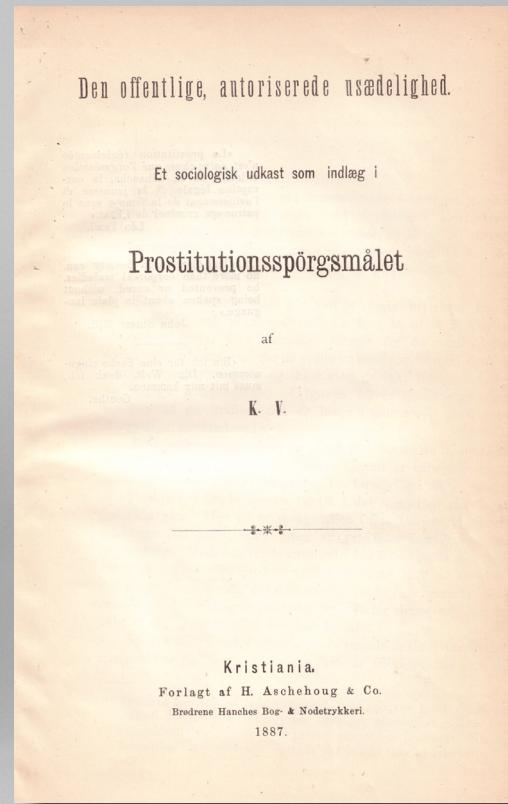
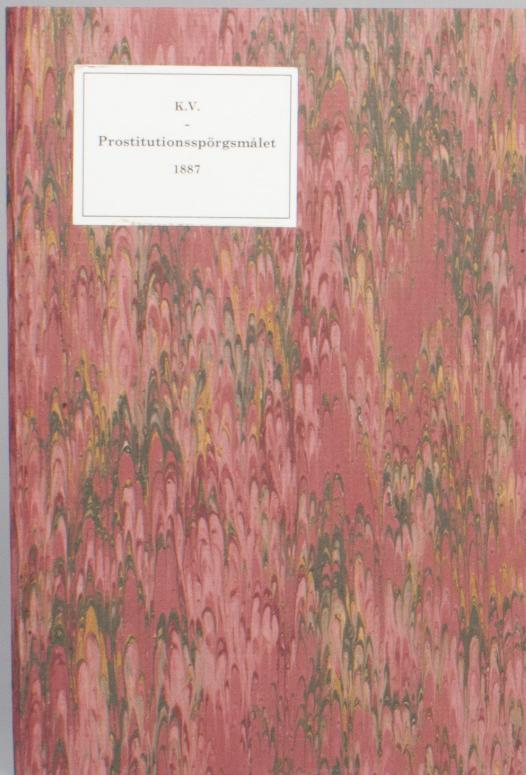
8. Edvard Isak Hambro

Om pigeskolen. Indledningsforedrag ved en diskussion i Bergens Kvindesagsforening.

Bergen: N. Nilssens Bogtrykkeri, 1887. 15 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Edvard Isak Hambro [1847-1909], norsk skolemann.

600,-

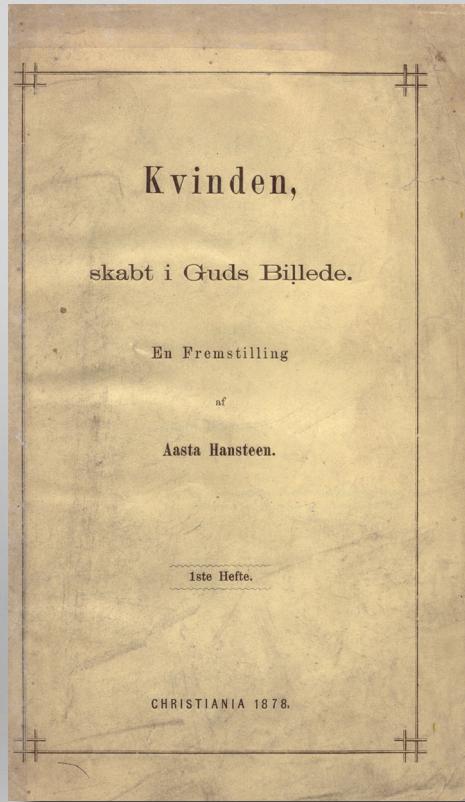
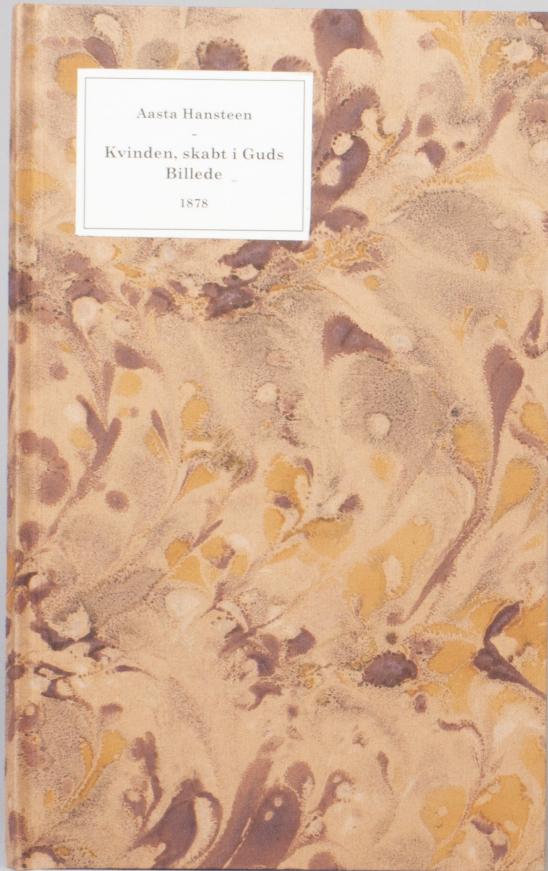
9. K. V. Hammer

Den Offentlige, autoriserede usædelighed: Et sociologisk udkast som indlæg i Prostitutionsspørgsmålet.

Kristiania: Aschehoug, 1887. 32 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

K. V. Hammer [1860-1927], hoppet av rettsvitenskapelige studier til fordel for journalistikken.
Medarbeider i Verdens Gang fra 1887.

600,-

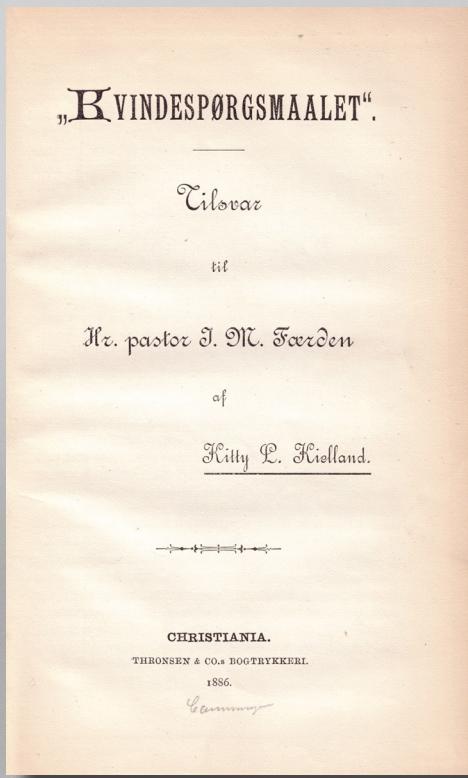
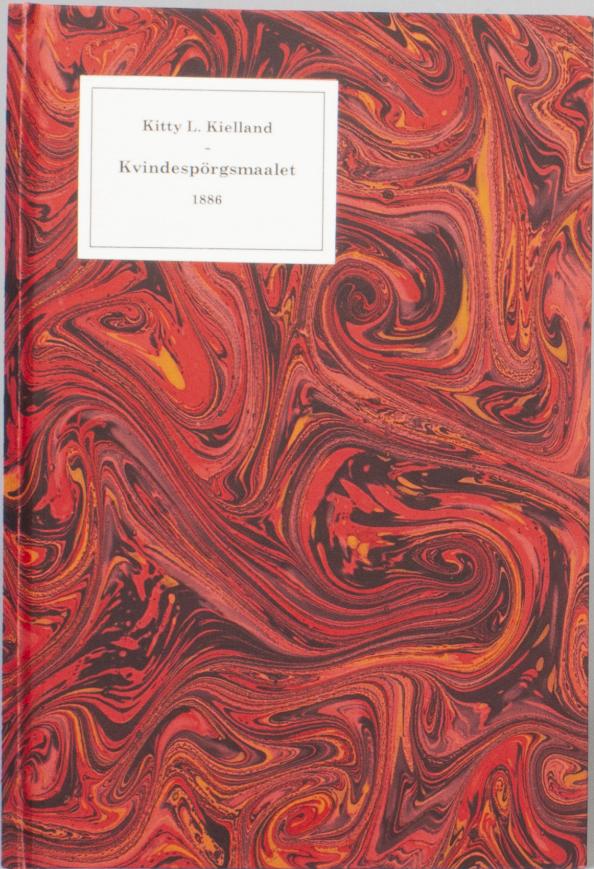
10. Aasta Hansteen

Kvinden, skabt i Guds Billedes. 1ste Hefte [alt som kom].

Christiania: Trykt hos H. E. Larsen, 1878. 48 sider. 8vo. Bundet med begge omslag.
Nytt marmorert pappbind. Omslagene noe smusset.

Aasta Hansteen [1824-1908], den første norske kvinne som gjennomførte en grundig kunstnerisk utdannelse, og en av våre tidlige kvinnesakszioner. I «Kvinden skapt i Guds billede», gikk hun hardt ut mot «hankjønnstyranniet» som hun hevdet ble styrt av kirken. Hansteen holdt foredrag over emnet i Kristiania, København og Stockholm, noe som ble ansett som uhørt av en kvinne. Foretaket ble møtt med latter og hånd. Hun havnet i strid med teologene og meldte seg ut av Statskirken. Hun ble utnevnt til æresmedlem av Norsk Kvinnenesaksforening på sin 80-årsdag, 1904.

3 000,-

11. Kitty Lange Kielland

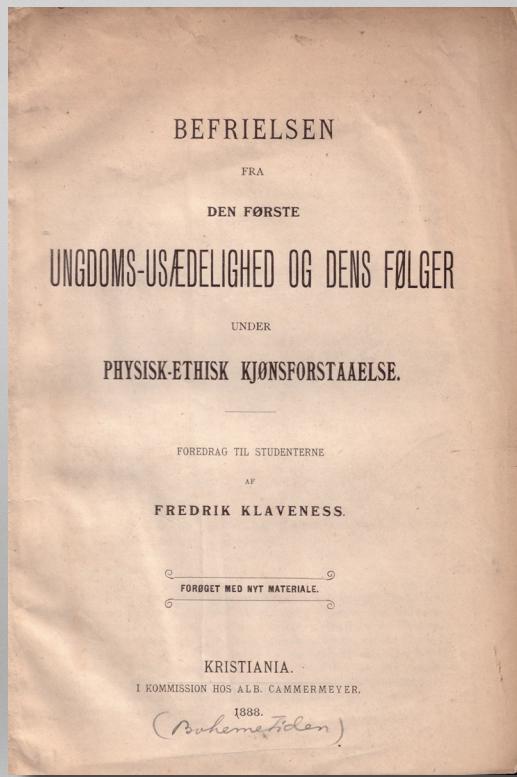
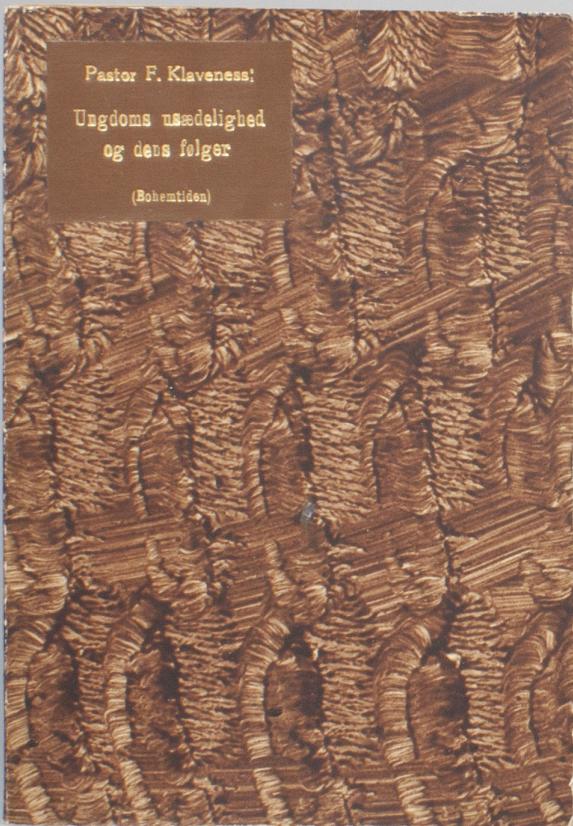
«*Kvindespørgsmaalet*». *Tilsvar til H. Pastor M. J. Færden.*

Kristiania: Thronsen & CO.s Bogtrykkeri, 1886. 40 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Kitty Lange Kielland [1843-1914], en av våre sentrale landskapsmalere og aktiv deltager i debatten rundt kvinnenes stilling i samfunnet. En av medstifterne av Norsk Kvinnesaksforening. Alexander L. Kiellands søster.

«*Kvindespørgsmaalet*» er et tilsvart på M. J. Færdens angrep på kvinnebevegelsen. Det kan også nevnes at Kitty Kielland var en av meget få samtidskvinner som ytret seg positivt om Hans Jægers debutroman «Fra Kristiania-Bohêmen». I brev til Erik Werenskiold [1886], skriver hun at hun flere ganger tok parti for Jæger i samtaler med Bjørnson.

750,-

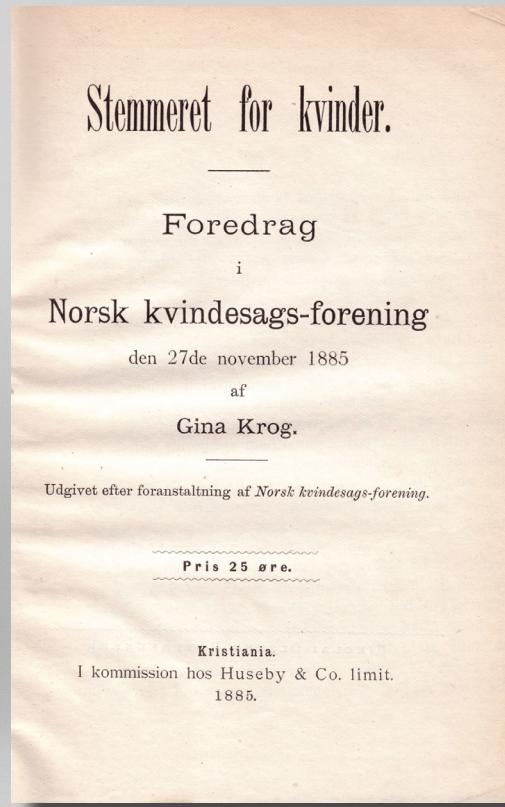
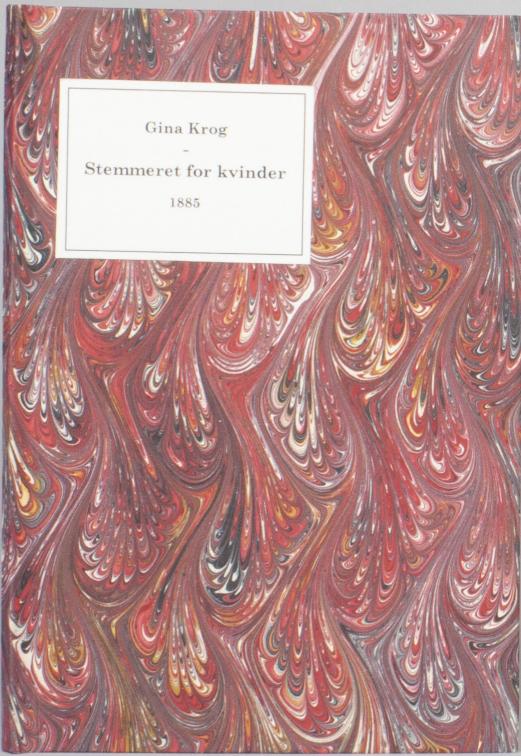

12. Pastør F. Klaveness

Befrielsen fra den første ungdoms usædelighed og dens følger under physisk-ethisk kjønsforstaaelse. Foredrag til studenterne af Fredrik Klaveness. Forøget med nyt materiale.

Kristiania: Cammermeyer, 1888. 58 sider. 8vo. Mykt marmorert papirbind. Enkelte understrekninger.

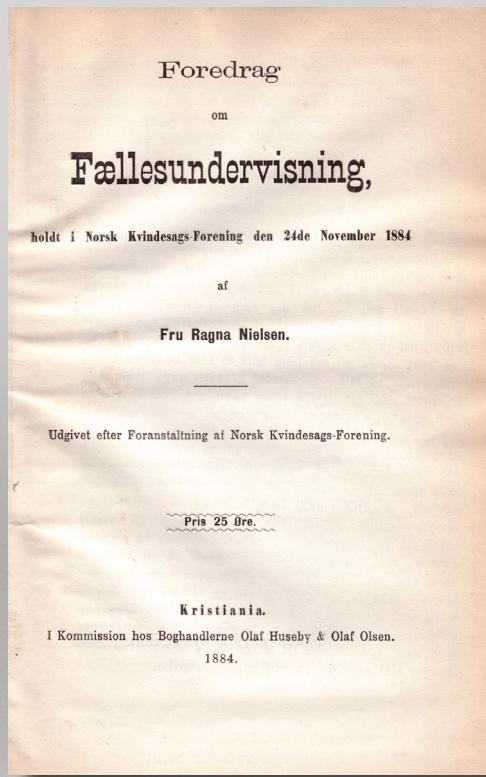
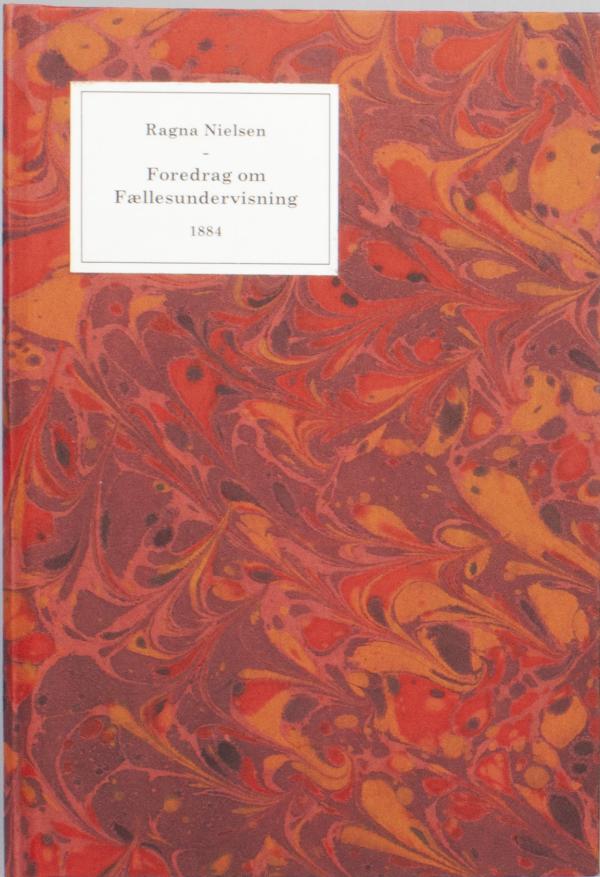
Fredrik Klaveness [1865-1942], utga ovenstående hefte som en utvidet versjon av et foredrag han hadde holdt i den akademiske krets av Sædelighedsforeningen i oktober 1888. Halvor Fosli trekker i sin bok "Kristianiabohemen" [1994] frem denne brosjyren som en lite kjent kilde til problematisering og diskusjon av seksuelle tema i samtiden. Det at brosjyren både retter seg mot studenter og at dens empiri i hovedsak er hentet fra studentmiljøet, gir et godt innblikk i sakens forhold. Spesielt diskuteres onanien, hvor han advarer mot de "folkelige" skriftene om temaet, de "slette bøger, halv-underrettede, lurvete, halvsvinske, vetskrammende bøger".

13. Gina Krog

Stemmeret for kvinder. Foredrag i Norsk kvindesags-forening den 27de november 1885.
Kristiania: I kommission hos Huseby & Co, 1885. 21 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

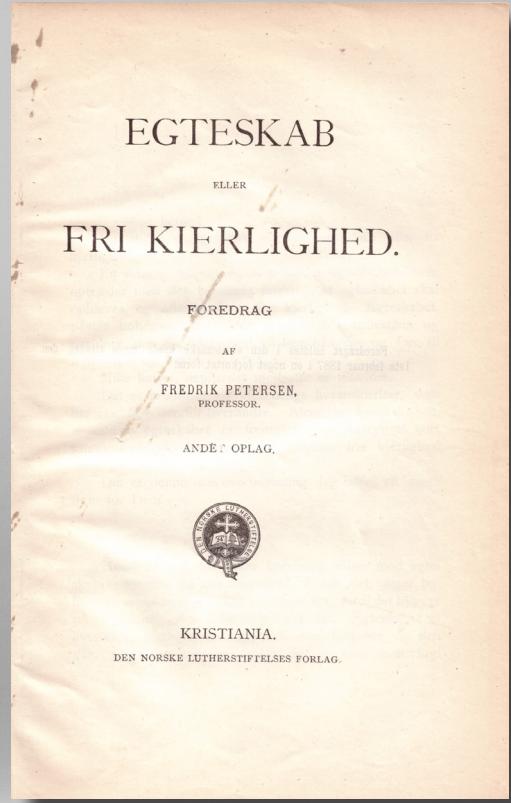
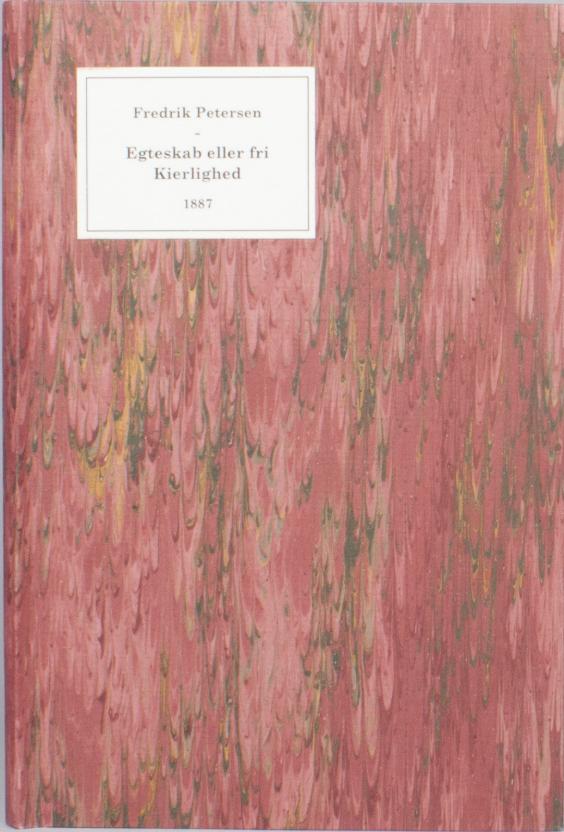
Gina Krog [1847-1916], politiker og kvinnesaksaktivist. Stiftet Norsk Kvinnearbeiderforening sammen med Hagnbald Emanuel Berner 28. juni, 1884. Berner foreningens første formann. Hans noe forsiktige formulerte formålsparagraf «virke for at skaffe Kvinden den hende tilkommende Ret og Plads i Samfundet» la ikke til rette for Gina Krog s mer radikale krav om politisk likestilling, herunder lik stemmerett for kvinner og menn. Krog dannede derfor i 1885 Kvinnestemmeretsforeningen, hvor hun var leder frem til 1897. Da Krog i 1885 lanserte sitt ovenstående foredrag «Stemmeret for kvinder», trakk Berner seg i protest fra sitt formannsverv i Norsk Kvinnearbeiderforening. Gina Krog ytret seg offentlig rundt den litterære diskusjonen vedrørende "Bôhemlitteraturen". Hun tok sterkt avstand fra Hans Jægers skildringer, men da Christian Krohgs "Albertine" ble beslaglagt, brøt hun ut: "Man har beslaglagt nobel Kunst, beslaglagt Ømhed og Godhed" [Halvor Fosli, "Kristianiabohemen", 1994].

14. Ragna Nielsen

Foredrag om Fællesundervisning, holdt i Norsk Kvindesags-Forening den 24de November 1884.
Kristiania: I kommission hos Boghandlerne Olaf Huseby og Olaf Olsen, 1884. 28 sider. 8vo.
Nytt marmorert pappbind.

Ragna Nielsen [1845-1924], pedagog, skolebestyrer, kvinnesaksforkjemper og publisist. En av medstifterne av Norsk Kvinnenesaksforening, hvor hun i flere år var formann. Hun var en av våre først profesjonelt skolerte lærerinner, og ble norges første kvinnelige gymnasbestyrer. Opprettet den første store fellesskole i Kristiania. Nielsen ble stadig brukt som huggestabbe for böhempaktsens harselering av dens motstandere. I bladet Rodhuggeren, 1887, roses Jægers "Kristiania-Böhmen" opp i skyene. Det skrives at han har "skrevet med 10 gange større talent end hr. Krohgs Albertine". Om Ragna Nielsen skrives: "Ve Dem Ragna Nielsen! Dersom Deres anskuelser vinder almindelig anerkjendelse her i landet, da vil de unge mænd ødelegges. Det er en skammelig gjerning at sætte sig op imod naturen og motarbeide folkets kjærlighedstrang".

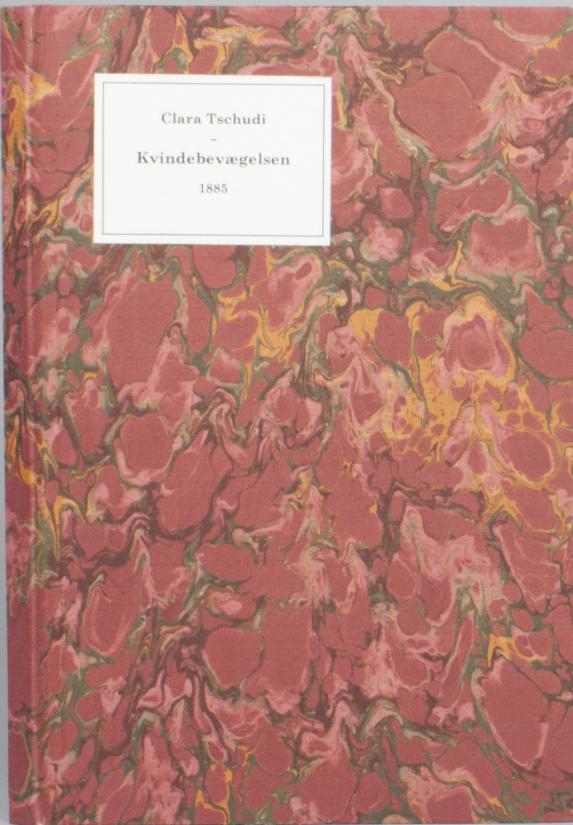
15. Fredrik Petersen

Egteskab eller fri kierlighed.

Kristiania: Den Norske Lutherstiftelsens Forlag, 1887. Andet oplag. 54 sider. 8vo.
Nytt marmorert pappbind.

Fredrik Petersen [1839-1903], teolog. Professor i systematisk teologi ved universitetet i Kristiania fra 1875 til sin død.

350,-

16. Clara Tschudi

Kvindebevægelsen, dens udvikling og nuværende standpunkt.

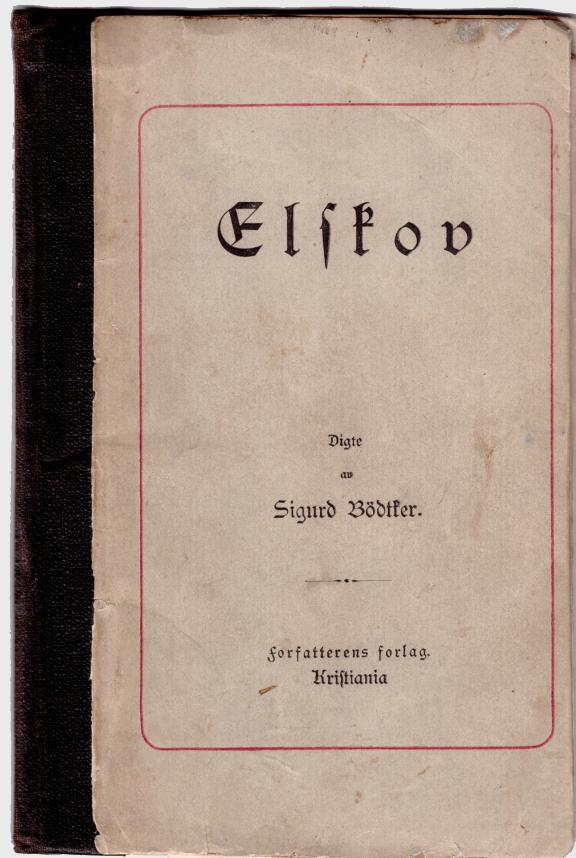
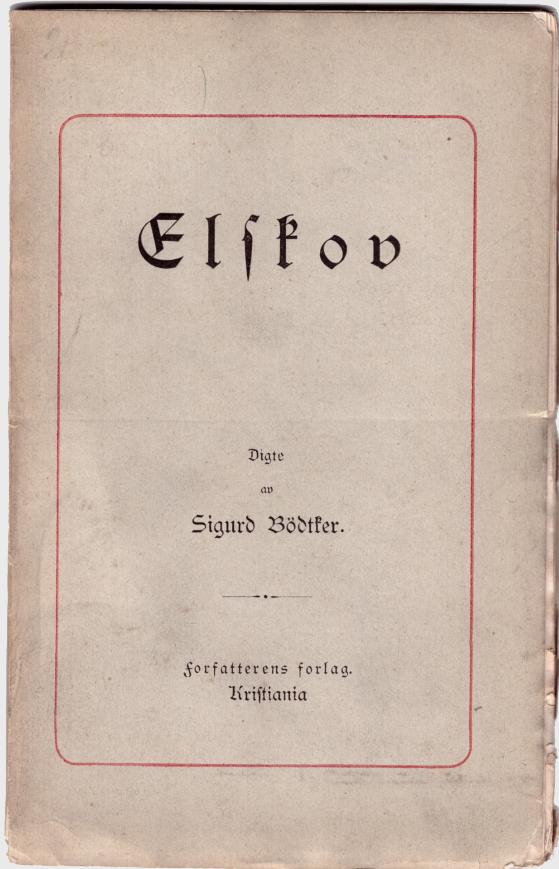
Kristiania: Cammermeyer, 1885. 147 sider. 8vo. Nytt marmorert pappbind.

Clara Tschudi [1856-1945], forfatter og en av medstifterne til Norsk Kvinnesaksforening. Forfatterskapet kretset mye rundt kvinnesak og kvinnehistorie. Hun skrev flere populære biografier over store kvinneskikkelsjer. Hun holdt sitt første foredrag i Tønsberg i 1885. Temaet var kvinnesak. Samme år utga hun sin første bok, ovenstående «Kvindebevægelsen [...].».

1 500,-

- En høyesterettsak i bôhemkretsen -

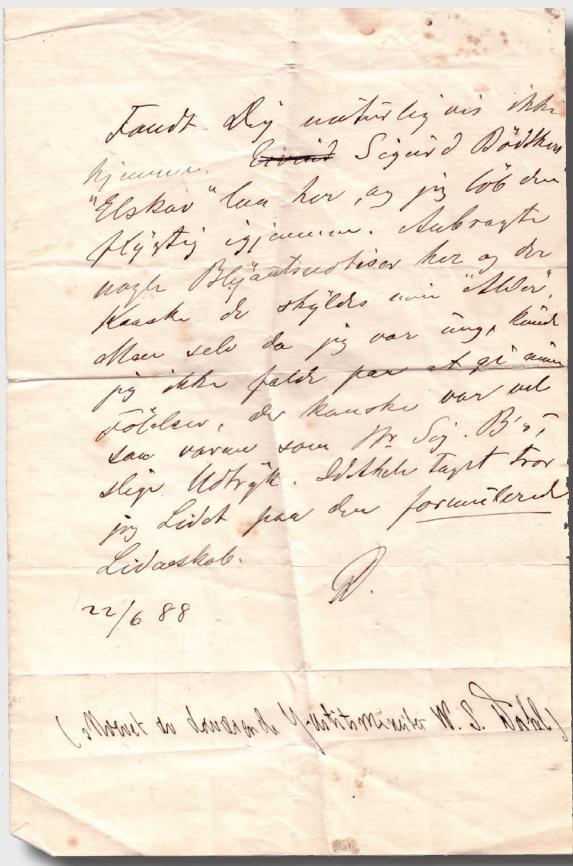
17. Sigurd Bødtker

Elskov. Digte.

Kristiania: Forfatterens Forlag, [1888]. 60 sider. Liten 8vo. Originalt omslag. Usprettet.
Kun meget små minirifter enkelte steder langs omslagets ytterkant. For øvrig meget velholdt.

Elskov. Digte.

Kristiania: Forfatterens Forlag, [1888]. 60 sider. Liten 8vo. Omslag klebet på kartonerte dekler.
Gjennomgående med notater av Walter Scott Dahl (justisminister 1888-89).
VEDLAGT: Brev fra Walter Scott Dahl. Se neste side.

"Fandt Dig naturligvis ikke hjemme. Sigurd Bödtkers
 "Elskov" laa her, og jeg løb den flygtig igjennem.
 Anbragte nogle Blyantsnotiser her og der. Kanske det
 skyldes min "Alder", men selv da jeg var ung, kunde jeg
 ikke falde paa at gi mine Følelser, der kanske var vel saa
 varme som Hr. Sig. B's.... 22/6 88."

Brev fra Walter Scott Dahl (justisminister 1888-89). Dahl
 var høyesterettsadvokat og forfatter av flere historiske
 skildringer. Brevet, og Dahls notater i boken, gir et meget
 interessant bilde av tidens oppfattelse av Bödtkers
 "vågelighet" som førte til at han to måneder før brevets
 datering, etter behandling i høyesterett, ble utvist fra
 universitetet.

De mangfoldige notater på nær samtlige sider vitner om
 at Dahl må ha brukt litt tid på å lese boken KUN "flygtig
 igjennem".

Herlige kommentarer som Gud fri mig!, Stakkels Karl!,
 Fy!, Betvivles og Værsgo! gir diktene en helt ny lese-
 opplevelse!

Løs dit hår.

Løs dit hår, det gyldent brune,
her er flamming, bleg og fulle,
lad min hånd i dette lune,
tette vildsind sig forvirre.

Løs dit hår fra alt, som lænfer,
frat sin lyft lad frømmen følge;
jeg mit blege ungt sanfer
dybt ned i dens varme bølge.

Løs dit hår, det gyldent brune,
her vi sidder lunt og døser,
Vægter din i trodsigt lune? —
streaks på timen føl jeg løser.

*Hvorfor skal denne løs hår
være godt over den flyktige
klokkeslæren?*

Gif jeg —

Gif jeg varme dine labers
blege fulde mi med mines
stærke glød, jeg, som i hed og
hødig lyd og længsel pine. *At min hår
et oppe hoved!*

Dette trætte smil, som ander
suf og savn, det vilde sprede,
blusende med et i jubel,
glans ar stærk og drøfts glæde.

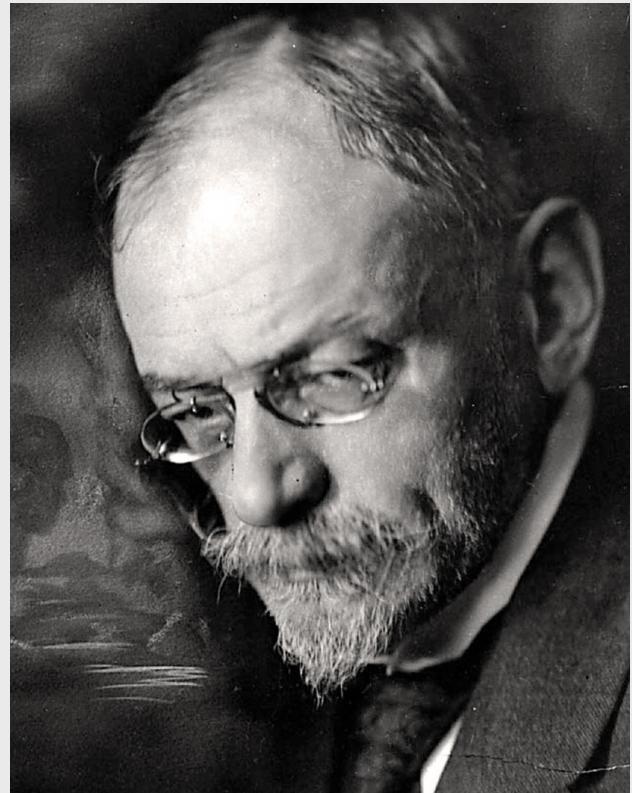
Disse syge, sår øjne,
nu av tærers tåge mattet,
vilde lyfe op i lyffe,
aldrig anet, neppe fattet.

Gif jeg, gif jeg — Tør din lebe
fun sin egen langsel følge, *At min hår*
da fød vere laber sammen, *Sædav on Saban!*
tet som høge møder bølge.

Elskov og utestengelsen fra Universitetet i Kristiania

Sigurd Bødtker (1866-1928) var en nybrottsmann innen kritikervirksomheten og ble vår første heltidsengasjerte teaterkritiker. I 1888, mens han studerte ved Universitetet i Kristiania, utga han på eget forlag diktsamlingen *Elskov*. Med vers som:

Nu er det Nat. Så stille
sover du i din seng.
Du hører ej mine vilde
Tankers skurrende stræng
OG
Så vågner han, ør og drukken.
Kvælden er frisk og köler,
En vårvæld, en duftende smuk en.
[...]
Så tar resolute han hatten,
går til en jente, betaler
og blir hos hende den natten.

- vakte han så stor oppsikt og forargelse ved det Academiske Collegium at han ble utvist fra Universitetet i ett år. Den unge Bødtker hadde retten til å anke kollegiets vedtak til Høyesterett. Professor Aubert, formannen i kollegiet, fremla ytringer som kunne tolkes som trusler mot at Bødtker skulle gå til dette skritt. Dette fikk Hans Jæger til å rasle med sabelen. Jæger skriver i *Impressionisten*, nr. 7, november 1888: "I anledning af denne professorens utvetydige trudsel om siden at hævne sig paa hr. Bødtker, formodentlig ved examen, ser jei mei som Impressionistens redaktør nødsaget til at henlede straffelovskommisionens opmerksamhed paa, at der i vor nuværende kriminallov ingen straffebestemmelse haves for juridiske professorer som i egen interesse ved utilbørligt pres søger at hindre studenter i at benytte forsvarsmidler som loven stiller til deres raadighed".

Bødtker anket saken til Høyesterett, som stadfestet dommen. Denne dommen føyde seg inn i rekken av reaksjoner ovenfor litteraturens skildringer av "forargerlig liv og levnet" og kan sees i kjølvannet av beslagleggelsene av Hans Jægers *Fra Kristiania-Bohêmen* (1885) og Christian Krohgs *Albertine* (1886).

MEDFØLGER:

1. [Carl Just] MONOCLE

Elskov i høyesterett. Sigurd Bødtkers bortvisning fra universitetet.

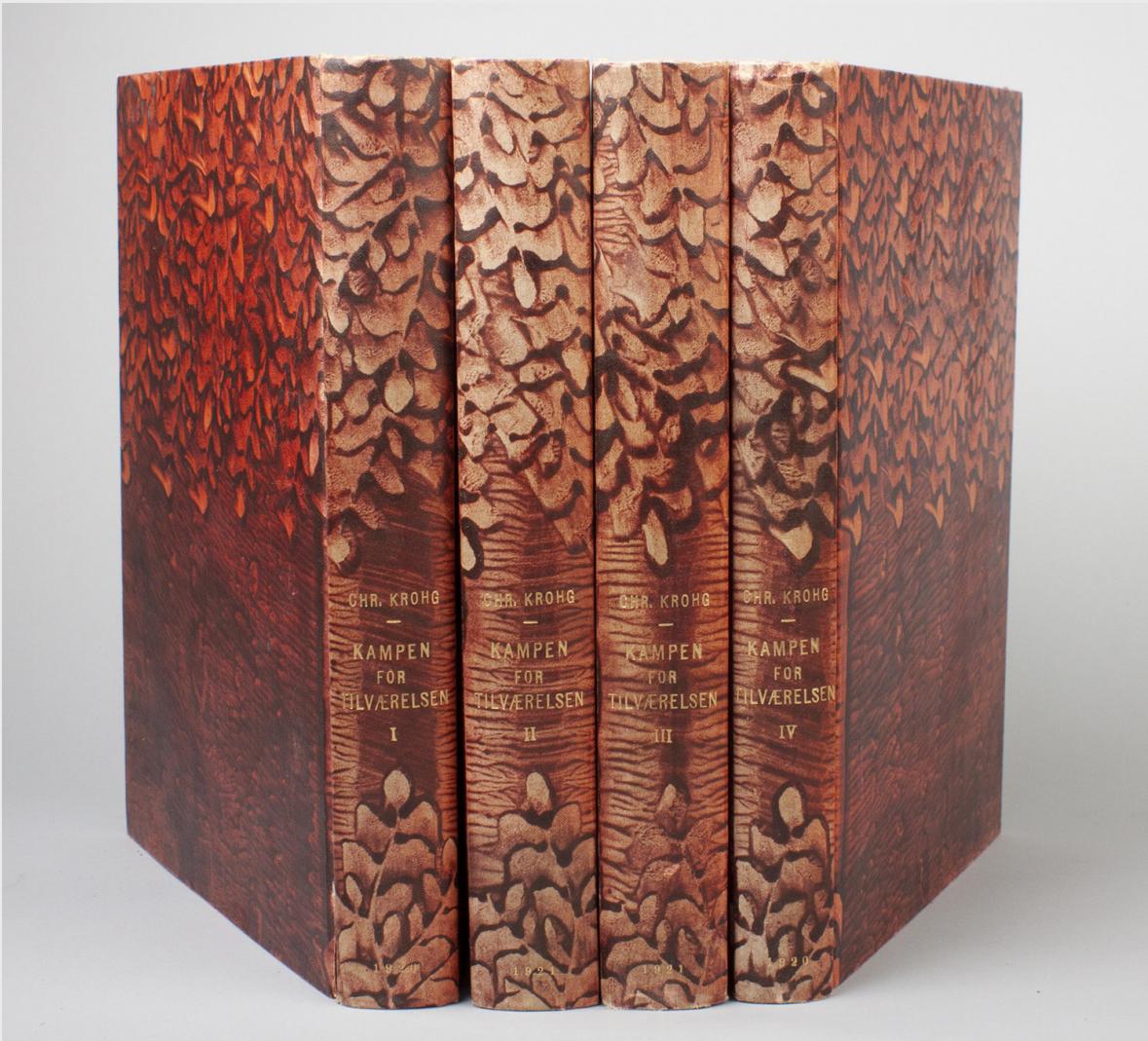
Småskrifter for bokvenner nummer 63, 1945.

En interessant fremstilling av Bødtkers debut satt i en historisk sammenheng.

2. Korrektur av ovenstående tittel. Korrekturtrykk med egenhendige notater av Carl Just. Her har Just strøket ut sitt navn, og erstattet det med pseudonymet Monocle.

3. Elskov [Et utvalg]. Med etterord av Ove Bakken. Privattrykk, 1975.

SAMLET PRIS [2 førsteutgaver, brev og 3 skrifter]: 3 500,-

18. Christian Krohg

Kampen for tilværelsen I-IV.

København: Gyldendal, 1920-21. Nydelige pappbind [Refsum] med mønstret toppsnitt og dekorerte forsatser, unike for hvert bind. Bundet med alle foromslag.

PROVENIENS: Nils Onsager, med hans eks libris i alle bind. Et tiltalende sett!

1 500,-

GODE ENKELTOBJEKTER OG SAMLINGER FORMIDLES

Vi tilbyr direkte kjøp samt salg gjennom nettauksjon.

Ta kontakt for en uforpliktende samtale.

Ta kontakt med Fredrik Delås
Mobil 930 22 712 / E-post: post@antikvariat-bryggen.no

www.antikvariat-bryggen.no